

de mundheld: 'I gamle dage hængte man forbrydere på korset' – nu hænger man korset på forbryderne'.

SAMMENBRUDET af den færøske økonomi kom etapevis. Da udlændet ikke ville give flere lån, havde man ikke råd til de mange subsidier til fiskeindustrien. Afviklingen af dem udløste straks en stribe konkurser, og Landskassens garantiforpligtelser blev effektive. Fra den ene dag til den anden blev hundredvis af millioner af privat stiftet gæld konverteret til offentlig gæld, og dette medførte i første omgang den politiske borgfreds sammenbrud, da der ikke var flere investeringer at fordele imellem de politiske partier. Dermed brød hele den korporative struktur sammen, og tilbage stod et fuldstændig handlingslammet politisk system, hvor man sloges om at give hinanden skylden for sammenbruddet.

Først da sammenbruddet endelig ramte den færøske finansverden, den 6. oktober 1992, blev de færøske politikere tvunget til at handle. Samtidig råbte den danske regering for alvor ind på arenaen, og siden da har Danmark haft det afgørende ord i færøsk politik. Det blev samtidig indledningen til anden akt i den færøske tragedie, hvor sammenfaldet mellem private erhvervsinteresser og de politiske beslutninger igen fik den afgørende hovedrolle. Forskellen var blot, at rollelisten nu var besat med danske aktører, fra hhv. finanssektoren samt den forhenværende og den nuværende regering.

Konkret udløstes sammenbruddet af det danske finansstilsyns krav til egenkapitalen i den næststørste færøske bank ('Sjóvinnubankin'). Uden en større kapitalindsprøjtning ville de erklære banken konkurs, og dette ville have været en dyr historie for visse færøske finansjonglører samt de udenlandske kreditorer.

På den ene side ville alle indskud i banken på over 250.000 kr. gå tabt. På den anden side ville det danske bank-system blive belastet af en udgift på mellem en og to milliarder, idet den danske 'indskydergarantifond' sikrede de færøske småsparere. Desuden ville et bank-krak utvivlsomt udløse en 'do-

– Kom her hen og tør skidet af!

mino-effekt' i det færøske samfund. Denne havde også ramt den danske finansverden hårdt, fordi de danske kreditforeninger havde mange penge ude at svømme. Specielt Den Danske Bank kunne miste store beløb på sin færøske datterbank (Føroya Banki), som utvivlsomt ville blive revet med i faldet. – Unægtelig en penibel situation for den danske finansverden, der på dette tidspunkt var hårdt ramt af Hafnia skandalen, og dårligt kunne tåle yderligere milliardtab.

Ved forhandlingerne mellem den danske regering og det færøske landstyre var der således enighed om at banken ikke måtte gå konkurs, men dette var baseret på vidt forskellige motiver. Den danske regering ønskede en model der var så billig for den danske finanssektor som muligt for at 'sikre stabilitet' og undgå enhver belastende offentlig omtale. Den færøske delegation handlede mere eller mindre i panik, fordi den var overbevist om, at Danmark ville lade banken gå konkurs og dermed udløse Færøernes officielle fallit.

MED redningsaktionen opnåede man to ting: Den danske og den internationale finansverden undgik store tab på Færøerne, og samtidig reddede man de færøgere, som havde fået mest ud af investeringsboommet i 80'erne. Regnin-

gen for eventyret blev endnu en gang ekspederet til de færøske skatteydere.

Den danske regering påtog sig dermed rollen som kurator for et konkursbo, og dette har været afgørende for alle danske dispositioner over for Færøerne siden oktober 1992. Regeringen har for det meste overladt det praktiske arbejde til finanssektoren og det danske Finanstilsyn. På Finanstilsynets initiativ oprettede man den såkaldte 'Finansieringsfond af 1992', som siden har været hovedaktøren i alle politiske og økonomiske dispositioner på Færøerne. De penge, som de færøske politikere har lånt i Danmark, er alle blevet overdraget til Finansieringsfonden, som nu har aktiemajoriteten i de færøske banker.

Denne fond er en dunkel konstruktion uden nogen form for demokratisk kontrol. Den administreres af en forhenværende direktør i Danmarks Nationalbank, og har officielt til opgave at sikre stabiliteten i det færøske banksystem samt skabe grundlag for strukturændringer i det færøske erhvervsliv. Reelt har fondens opgave imidlertid bestået i at afvikle danske pengeinstitutters aktiver på Færøerne så smidigt som muligt.

Kendsgerningerne taler for sig selv: Den Danske Bank afhændede sin datterbank med et minimalt tab på kun 750 mill. Siden da har det været nød-

vendigt at indskyde ca. det tredobbelte beløb i banken, og disse penge har det færøske landstyre lånt af den danske stat. De danske kreditforeninger er ligeledes sluppet helskindet gennem saneringen af den færøske fiskeindustri, idet det er de færøske banker, som har afskrevet de største tab. Denne regning er også havnet hos de færøske skatteydere.

Konkret har dette medført, at også den sidste del af den privat stiftede færøske udlandsgæld er blevet konverteret til offentlig gæld. I 1988 udgjorde den offentlige del af udlandsgælden kun ca. 34 pct. – resten var privat. I 1994 udgør den offentlige del næsten 100 pct. Denne behændige manøvre har ikke kostet de danske skatteydere en krone, da alle ekstrapaydelser til Færøerne er givet som lån. I stedet belaster alene renteudgifterne af udlandsgælden den færøske finanslov langt mere, end de samlede udgifter til driften af det færøske sundhedsvæsen.

De færøske spekulanter, samt de danske og udenlandske kreditorer, har således tørret så godt som hele deres tab af på de færøske skatteydere. Og den danske regering har sammen med de færøske politikere blæst templet dette 'legaliserede røveri', som det kaldes i folkmunde på Færøerne i dag.

Med denne politik er 80'ernes færøske farce blevet forvandlet til en ren dansk/færøsk tragedie. Man har fralagt sig det politiske ansvar og forhindret det nødvendige opgør med det sammensurium af økonomiske og politiske interesser, der har skabt det færøske sammenbrud. Dermed har man også skabt grobund for en stigende vrede og bitterhed mod Danmark og danske politikere, der afleder opmærksomheden fra de virkelige problemer på Færøerne.

For vores generation, der er vokset op i 70'erne og 80'erne, eksisterer der ikke mange muligheder. De fleste af os må enten indstille os på at leve resten af vores liv i eksil, eller vende tilbage til Færøerne for at ofre resten af vores liv på at tilbagebetale regningen for et kortvarigt eventyr. – Et eventyr som kun fik en lykkelig udgang for en gruppe kyniske færøske spekulanter, samt nogle ekspansionshungrende danske banker og kreditforeninger.

fróttur

Hava stóra virðing fyri hvørjum øðrum

Tá ÍF á heimavølli í morgin hittir oyggjafelagarnar úr NSÍ, er tað við stórar virðing fyri tí, teir við Skálafjørðin hava víst í ár, og fuglfirðingar rokna við einum torfórur dysti:

– Eitt lið, sum smyr HB av 4-1 er eitt gott lið. Tað verður sagt, at munurin á liðunum báðum var ikki so stórur, men at tú megnar at gera mál burtúrur teimum møgu-leikum, sum altíð koma í einum dysti, tað er ikki minst á útivølli stór dygd, heldur Meinhardt Dalbúð,

venjari hjá ÍF.

Hann hevur aftur hesa vikuna trupulleikar við at fáa allar menninar klárar. Í síðstu viku var Rógvi Larsen burtur, men hann er við aftur. Ken Bærandsen fór út tíðliga í dystinum móti B36, hann hevur ikki vant í vikuni, og liðbandsskaðin ber helst við sær, at hann ikki verður við í morgin.

Margar Hansen hevur heldur ikki verið á vøllinum. Í Gundadali fekk hann snudd í mjóðnina: hann datt niður á stálkassan

við fotoútgerð, sum ein myndamaður hevdi standandi við sjúlinjuna. Fyrir kvöldið roknaðu teir ikki við, at hann fór at verða klárur, men nógv kann henda í triggjar dagar.

Móti B36 vóru tað serliga deyðbóltsstøðurnar, sum vóru stóri trupulleikin í fuglfjarðaverjun:

– Vit hava havt tað nógv frammi hesa vikuna, og eg haldi, at leikararnir nú eru uppsettir at vísa, at hetta ikki nýtist at vera nakar trupulleiki. Men nú fáa vit

atsíggja, heldur ÍF venjarin.

Halda seg á jørdini
Í Runavík hava teir bæði beinini á jørdini, hóast teir vunu móti HB:

– Fuglfirðingar eru sterkir á heimavølli. Har vunnuteir eina rúgvu av stigum í fjør, og eg rokni teir at vera favorittar móti okkum, sigur Petur Simonsen, venjari hjá NSÍ. Jónstein Petersen sat uttanfyri við vøddaskaða móti HB, men hann er við aftur. Símun Danielsen hevur trupulleikar við knæ-

num, og tað var hóskvöldið óvíst, um hann verður tøkur.

Í Runavík er nógv fólk, og hóskvöldið vóru tveir gamlir kenningar og vandur aftur. Sámal Hansen og John Jakobsen eru komnir aftur úr Týsklandi, og John verður á 2. deildarliðnum í dag móti VB, meðan Sámal er eitt sindur skaddur og bíðar tískil eitt sindur.

Seinast ÍF og NSÍ vóru í 1. deild saman var í 1988. Tá vann NSÍ 2-1 í Fuglafirði, meðan ÍF vann 1-0 í Runa-

vik. Liðini hava síðani tá ferðast millum bestu og næstbestu deildina, men bara eina ferð hava tey verið í 2. deild í senn. Tað var í 1990, tá NSÍ vann báðar dystimar: 3-1 í Fuglafirði og 2-1 í Runavík.

Liðini hava annars ofta hilt í venjingardystum og í eysturoyarkappingini. Tá hevur tað gingið javnt á, og tað er alt, sum bendir á, at soleiðis verður tað eisini í morgin.

–nn–